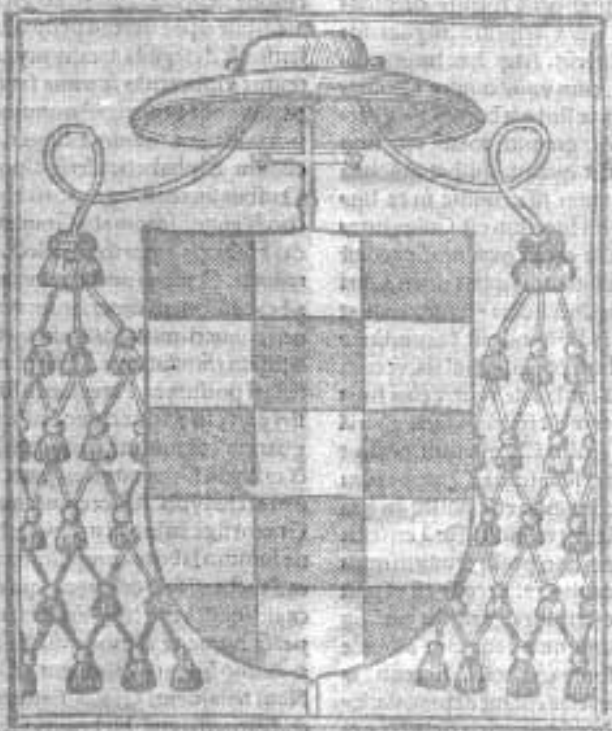


Haec tibi pentadecas tetragonon respicit illud
 Hospitium petri & pauli ter quinqz dierum.
 Namqz instrumētum vetus hebdoas innuit: octo
 Lex noua signatur. ter quinqz recepat vtrunqz.



Secūda pars Veteris testamenti He-
 braico Grecoqz idioma nunc
 primum impressa: adiun-
 cta vtriqz sua latina
 interpreta-
 tione.



Ad sanctissimum ac clemētissimum dominum

nostrum. D. Leonem Decimum diuina providentia Pontificem Maximum Reuerendissimi in Christo patris ac dñi. D. F. Francisci Simeoni de Cisneros Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli. S. Basilianæ Presbyteri Cardinalis Hispaniæ Archiepiscopiq; Toletani ac regnorum Castellæ Archicancellarij &c. In libros veteris ac noui testamēti multiplici lingua impressos.

Prologus.



Alta sunt beatissim
me Pater: quæ ad excendendas impressoris formis originales sacre scripturæ linguas nos incitarūt. Atq; hæc imprimis. Quæ cum vniuscuiusq; idiomatis suæ sint verborum proprietates: quarum totam vim non possit quantumlibet absoluta traductio prorsus exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum est. Cuius litteræ in quibus ex se mortua sit & velut caro: quæ non prodest quicq; (Nam spiritus est qui viuificat) quia tamen Christus verborum figuris velatus intra eius vterum manet inclusus: nõ dubium: quin tam admiranda sit fecunditate repleta: tam exuberanti mysteriorū copia cumulata: vt cum plena semper sit & redundans: flumina de ventre eius fluat aquæ viuæ: vnde hi qui bus datum est reuelata facie gloriæ dñi speculari: vt in eadem imaginē transformetur: possint adducantur miræ diuinitatis eius arcana. Quippe cum nulla dicitio nulla litterarum connexio esse possit: ex qua non emergant & veluti pullulent reconditissimi celestis sapientiæ sensus. Ex quibus cum non possit eruditissimus quisq; interpreti nisi vnicum explicare: necesse est vt post interpretationē maneat adhuc scriptura grana: variisq; ac subtilibus intelligentiis plena: quæ nequeant aliunde quæ ex ipso archetypæ linguæ fonte cognosci. Accedit: quod vbiq; latinorum codicum varietas est: aut deprauatæ lectionis suspitio (id quod librorū imperitia simul & negligentia frequentissime accidere videmus) ad primam scripturæ originem recurrēdum est: sicut beatus Hieronymus & Augustinus ac ceteri ecclesiastici tractatores admouentia vt librorū Veteris testamēti sinceritas ex Hebraicæ veritate: Noni autem ex Græcis exemplaribus examinatur. Vt ipsa igitur originalia in promptu haberet quicq; diuinarū litterarū studiosus: possitq; non solis ritulis esse contentus: sed ex ipso fonte salientis aquæ in vitam æternā situm pectoris extinguere: iussimus archetypas sacre scripturæ linguas cum adiunctis variarū linguarū translationibus impressioni mādari Sanctitatis tuæ nomini dedecādas. Atq; imprimis Nouū testamentum Græco Latinoq; sermone excudēdum curauimus simul cum Lexico Græcarum omnium dictionum: quæ possent in eo legentibus occurrere: vt his quoq; qui nõ integrā linguæ cognitōnem acceperunt pro viribus consuleremus. Deinde vero anteq; Vetus testamentum aggredieremur: Dictionarium præmissimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius veteris instrumētū vocabulorū. Vbi non tantū multiplex significatio cuiusq; dictionis exprimitur: sed (quod studiosissimū fore credimus) loci scripturæ in cuiusq; significati testimoniū citatur. Rursus: cum nõ solas litteræ occu-

dentis cortex sed introrsus latitans spiritus viuificatis nucleus maxime sit a studioso diuina scripturæ requirendus: atq; huius præcipua pars ex priorū nominū interpretatione dependet: quorū ab æterno præuisa impositio in credibile opē asserta ad propalādos spirituales abstrusosq; sensus & detegēda arcana mysteria: quæ sub ipso litteralis textus vmbraculo spiritus sanctus velauit. Idcirco interpretationes priorū nominum a vitis linguarū peritissimis præcelsisq; maxima diligētia iussimus elucubrari: & secundum Alphabeticā seriē dispositas Dictionario adiungi. Quibus succedit legendorū Hebræorū characterū instructio & eiusdē idiomatis Grammatica ex pluribus receptæ sive dei Hebræis autoribus collecta & ad latini artificij normā reducta. Quibus omnibus veluti præiudicio ita peractis: ad excussionē diuersarum veteris testamēti linguarum nos conuertimus: adiciētes etiam singulis earum suam latinam translationē. Quæ in re id aperte Beatitudinī tuæ testari possumus Pater sanctissime: maximam laboris nostri partē in eo præcipue fuisse versatā: vt & virorū in linguarum cognitione eminentissimorum opera vteremur: & castigatissimas omni ex parte vetustissimq; exemplaria pro archetypis haberemus: quorū quidē tū Hebræorū q̄ Græcorū ac latinorū multiplice copiā variis ex locis nõ sine summo labore conquisimus. Atq; ex ipsis quidē Græca Sanctitati tuæ debemus: qui ex ista apostolica Bibliotheca antiquissimos tum Veteris tum Noui testamēti codices perq; humane ad nos misisti: qui nobis in hoc negotio maximo fuerunt adiumento. Consumata itaq; excussione Noui testamēti Græce Latineq; impressi cum suo Lexico. Impresso etiā Hebraico Chaldaicq; dictionario: cui adiuncta est Grammatica cum nominum priorum interpretationibus. Abolutis præterea annotationibus differentiarum Veteris testamēti: quas cum Nicolaus de Lyra non omnino absolutas edidisset: eas nos per viros linguarum peritissimos multis in locis addidimus. Tādē diuino auxilio Vetus testamentum multiplici lingua excudidimus. Quæ omnia nūc ad Sanctitatē tuam mittimus. Nā cui potius vniuersæ vigiliæ nostræ dicandæ sunt: q̄ Apostolicæ isti sedi: cui omnia debemus? Aut quis libentius factos Christianæ religionis libros suscipere & amplecti debet: q̄ sacer Christi vicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua lata fronte manusculum: quod in domini gazophylatium offerimus: vt incipiant diuinarum litterarum studia hæcenus intermortua nunc tandem renouescere. Obsecramus autē Beatitudinē tuam enixissime: vt libros hosc: qui nunc se sacris istis vestigijs supplices aduoluūt: examines: & ad seuerissimi iudicii tui celsuram reuoces: vt si Christianæ resp. viles fore videbuntur: editionis beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nā eos nos hucusq; conuincimus: sacrum istis Apostolici fastigij oraculum consultari. Sed iam hæc ad Beatitudinē tuam satis. Nūc ad instruen dum de operis artificio lectorem conuertimur.

וּמְתַעֲתָעִים " זָנְבָאֵוּ " עַד " עֲלֹת " תִּשְׁעָנָה " זָנָב
חֶסֶת " יְהוָה " נַעֲשׂוּ " עַד " לְאִין " סָרְפָא :
יִשְׁעֵל " עֲלֵיהֶם " אֶת " מֶלֶךְ " בְּשָׂדִים " וְיִהְיֶה
בְּחֹרֵיהֶם " מִחֲרָב " צְבִית " סָקֵדֵשֶׁם
וְלֹא " חֶסֶל " עַל " בְּחֹר " וּנְחֹלָה " זָקָן
וְיִשְׁעֵשׂ " הַכֹּל " עֵתָן " בְּיָוֹ : וְכֹל " כְּלֵי " בֵּית
הָאֱלֹהִים " הַגְּדֹלִים " וְהַפְּטָנִים " וְאֲצִוֹת
בֵּית " יְהוָה " וְאֲצִוֹת " מֶלֶךְ " וְשָׂרָיו " שָׂרֵי
הָאֱלֹהִים " וַיִּנְתְּצוּ " אֶת " חֹמֹת " עִיר
יְרוּשָׁלַם " וְכֹל " אֲרָמְנֵיהָ " וְשָׂרְפֻ
בָּאֵשׁ " וְכֹל " כְּלֵי " מַחֲסֵיהָ " לְרַשְׁחִיתָ
וְיִשְׁעֵל " הַשְּׂאִדִּית " מִן " הַחֲרָב " אֵל " כְּבֹל
וַיְהִי " לוֹ " וְלִבְנָיו " לְעֲבָדִים " עַד " מֶלֶךְ " יְהוָה
מְלָכֹת " פָּרְסֹו " לְמִלְאֵת " דְּבַר " יְהוָה
בְּפִי " יְרֵמְיָהוּ " שֶׁרִצְתָהּ " הָאָרֶץ " אֶת
שְׂבֻתֶיהָ " כֹּל " יְמֵי " תְּשֻׁמָּה " שְׁנֵתָה " שָׁסֶם
לְמִלְאֹת " שְׂכָעִים " שְׁנָהוּ " וְזִשְׁנָת
אֶחָת " לְמַדְשׁ " מֶלֶךְ " פָּרְסֹו " לְכִלְאוֹת " דְּבַר
יְהוָה " בְּפִי " יְרֵמְיָהוּ " הָעִיר " יְהוָה " אֶת
דֹּחַ " מַדְשׁ " מֶלֶךְ " פָּרְסֹו " וַיַּעֲבֹר " מֶלֶךְ
כְּבֹל " מְלָכֹהוּ " וְעַם " נִמְכָּר " לְאִמֹר " רֵכָה
אִמֵר " מֶלֶךְ " פָּרְסֹו " כֹּל " מְמִלְטֹת
הָאָרֶץ " נָתַן " לְיְהוָה " אֱלֹהֵי " הַשָּׁמַיִם
וְהוּא " פָּקֹד " עָלָיו " לְבָטֹל " לֹא " בֵּית
בְּיָרוּשָׁלַם " אֲשֶׁר " בִּיהוֹדָה " מִי " בְּנֵם
כְּבֹל " עָשׂוּ " יְהוָה " אֲלֵהֶם " עָשׂוּ " וְיִשְׁעֵל
בֵּיתָ

etis: Illudabant in propheta eius: quod dicitur
ut dicitur donec ascendet et
fuit: dicitur in populo eius
et esset: nulla curatio
Adom dicitur: super eos regem
chaldeorum: et interfecit
iuniores eorum: gladio in
domo: sanctuarii. ooooo
Non est: in terra: adolefecit
tis: et virginis: et senis
nec decrepiti quidem: sed
foes: tradidit: in manibus
eius: universas: yafa: do
mus: dei: in: manibus: ipse
nora: et thesaurus: templi
et regis: et principum: et
transiit: in: babilonem.
Incederit: hostes: domus
dei: destruxerunt: mu
rui: ooooooo: ooooooo
hierusalem: Universas
interres: combusserunt.
Et quicquid: preciosum
fuerat: demoliti sunt. oo
Si quis: enaserit: gladio
dentis: in: babilonem
sermuit: regis: et filius: eius
donec: imperaret: ooooo
et: perferant: et complex
retur: fectur: domini: ooo
ex ore: hieremie: et celes
braret: terra: ooooooo
sublata: sua: Quicquid: eni
diebus: defolationis: egit
sabbati: usque: ad: impleret
septuaginta: anni. An
no: autem: primo: cyri: regis
parisi: ad: explendum: fimo
ney: domi: que: locuti: fuerat
per: ostium: domus: suscitavit
dicitur: spiritum: eius: regis
per: fas: qui: iussit: predicari
in: vineis: eius: regno: suo: et
per: scriptura: dicitur. Hec
dicit: cyrus: rex: persarum.
Omnia: regni: ooooooo
terre: dedit: mihi: domi
nus: deus: celis: ooooooo
et: ipse: precepit: mihi: ut
edificarem: ei: domum
in: hierusalem: que: est: in
iudea: Quis: ex: vobis: est
in: o: populus: eius: Sit: dicit
ides: in: celi: co: et: ad: cedat.

etis: Illudabant in propheta eius: quod dicitur
ut dicitur donec ascendet et
fuit: dicitur in populo eius
et esset: nulla curatio
Adom dicitur: super eos regem
chaldeorum: et interfecit
iuniores eorum: gladio in
domo: sanctuarii sui. et non peper
autem in babilonia: dicitur: quod dicitur: et cum ipse
at: adolefecit: et virginis: eorum non pice
o: et: in: terra: adolefecit: et senis
nec: decrepiti: quidem: sed
foes: tradidit: in manibus
eius: universas: yafa: do
mus: dei: in: manibus: ipse
nora: et thesaurus: templi
et regis: et principum: et
transiit: in: babilonem.
Incederit: hostes: domus
dei: destruxerunt: mu
rui: ooooooo: ooooooo
hierusalem: Universas
interres: combusserunt.
Et quicquid: preciosum
fuerat: demoliti sunt. oo
Si quis: enaserit: gladio
dentis: in: babilonem
sermuit: regis: et filius: eius
donec: imperaret: ooooo
et: perferant: et complex
retur: fectur: domini: ooo
ex ore: hieremie: et celes
braret: terra: ooooooo
sublata: sua: Quicquid: eni
diebus: defolationis: egit
sabbati: usque: ad: impleret
septuaginta: anni. An
no: autem: primo: cyri: regis
parisi: ad: explendum: fimo
ney: domi: que: locuti: fuerat
per: ostium: domus: suscitavit
dicitur: spiritum: eius: regis
per: fas: qui: iussit: predicari
in: vineis: eius: regno: suo: et
per: scriptura: dicitur. Hec
dicit: cyrus: rex: persarum.
Omnia: regni: ooooooo
terre: dedit: mihi: domi
nus: deus: celis: ooooooo
et: ipse: precepit: mihi: ut
edificarem: ei: domum
in: hierusalem: que: est: in
iudea: Quis: ex: vobis: est
in: o: populus: eius: Sit: dicit
ides: in: celi: co: et: ad: cedat.

Explicit liber Dabrehami
sive Paralipomeno scda.

Quia paralipomenon.
Titus paralipomeno scda.

Incipit oratio manasse regis iuda: que neq; in hebreo neq; in greco habetur.
Omine deus omnipotens patrum nostrorum abraha isaac et iacob et semini eorum qui fecisti caeli et terrae cum omni ornatu eorum: qui signasti mare verbo precepti tui: qui conclusisti abyssum: et signasti terram: et iudicabit nos tuum quod omnes peccaverunt et tremunt: tu es deus altissimus super omni terram: magna misericordia tua: imensa vero et investigabilis misericordia tua: quoniam penitentiam et remissionem peccatorum: et tu deus iustus non posuisti penitentiam iustis: abraha isaac et iacob his qui tibi non peccaverunt: quoniam peccati sui: et malum coram te feci: statim et abominationes: et multiplicis offensiones: et non est respiratio mihi: quod ad te bonitatis tuae. Peccavi deus: peccavi: et iniquitatem meam agnosco. Peto rogas te deus remitte mihi: remitte mihi: ne simul peccati me cum iniquitatibus meis: in eternum referes mala mihi: quia indignus salus tua me sum: magna misericordia tua: et lauda te semper omnibus diebus vite mee: quoniam te laudat omnis virtus ceterorum: et ubi est gloria in secula seculorum. Amen.
Explicat oratio manasse regis iuda.
Registrum huius voluminis.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v x y z. aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt vv.
Omnes sunt termini preter, vv. qui est dicitur.